

№ 1096 / B.T. / 20 / III / 1893

AUTORII ROMÂNI, COALELOR
VECHİ ȘI CONTIMPORANI

12134
sublet

No 1318

EDIȚIUNE ȘCOLARĂ
APROBATA DE MINISTERUL INȘTRUCȚIUNII PUBLICE
ȘI AL CULTELOR.

309210

DIMITRIE BOLINTINEANU

145238

LEGENDE ȘI BALADE

BUCURESCI
Editura LIBRĂRIEI SOȚECU & Comp.
1894.

1956

COT.

12134

RC 107/05

40,606. — *Stabilimentul grafic I. V. Socecă. — București.*

B.C.U. Bucuresti

C145238

DIMITRIE BOLINTINEANU

LEGENDE ȘI BALADE

DIMITRIE BOLINTINEANU

Dimitrie Bolintineanu s'a născut la 1819 în Bolintinudin-Vale, sat în județul Ilfov. El 'și făcù studiile în colegiul St. Sava. Vocațiunea sa poetică se revelă de timpuriu. În 1843 apărù duiósa-i elegie „O fată tânără pe patul morții“, care fu salutată de Eliad ca un eveniment literar și câștigă autorului simpatii și încurajare. Trimis la Paris să-și continue studiile, el rămase acolo un an de zile, consacrándu-se poeziei și literaturii. Întors în țară, poetul luă parte la mișcarea de la 1848 și fu cuprins în firmanul de proscricțiune. Mult timp Pórta îl interdișe intrarea în patrie și poetul fu silit a pribegii prin străinătate, visitând provinciile Turciei și culegând impresiuni poetice. Fructul șederii sale în Orient aú fost *Macedonele* și mai ales *Florile Bosforului*, acele compuneri suave și pline de farmec, cari răpesc imaginațiunea ca și desfătátórele frumuseții ale Orientului.

Către sfirșitul anului 1857, Bolintineanu reintră în țară, unde se bucură în curénd de o mare popularitate, care îi deschise calea către funcțiuniile cele înalte: el fu ministru sub Cuza-Vodă. Retras apoi în viață privată, poetul desfășurá o activitate dintre cele mai febrile, fără să isbutescă a produce o creațiune demnă de talentul seú. El scrise, publică în acel timp numeróse biografiile (Traian, Tepeș, Mircea, Ștefan, Mihaiú, Cuza), drame (Lăpușnénu, Mihnea), poeme (Conrad, Sorin), romanul politico-filosofic „Elena“ și mai ales nesfirșite satire politice. Acéstă decadența literară fu urmată de un sfirșit și mai

tragic. Nenorocitul poet 'și sfârși viața la 1872, într'un spital, părăsit de toți și lipsit de toate. El fu înmormintat în locul său natal, în satul Bolintin.

Creațiunea lui Bolintineanu este balada sau mai bine dis legenda istorică. Figurile mari și faptele strălucite ale Domnilor Români trec pe dinaintea ochilor noștri înconjurate de aureola poeziei. Negreșit Bolintineanu nu posedă, în poetisarea trecutului, profunda și filosofica concepțiune a unui Alexandrescu sau Eminescu. E destul a compara legenda istorică „Mircea cel Mare și Solii” cu acele puternice creațiuni epice, cari poartă numele de „Umbra lui Mircea la Cozia” și „Bătălia de la Rovine” spre a înțelege deosebirea fundamentală într'acești trei mari poeți. Reflexiunile lui Bolintineanu nu se împartășă adesea de cugetarea prosaică și expunerea peripețiilor nu egalăză pe a cronicarilor trecutului. Dar în versurile poetului vibră un patriotism cald, care i-a câștigat toate inimile și care va avea tot-deauna o influență binefăcătoare asupra tinerimii.

Adevărata narațiune poetică, suavitatea și armonia versurilor trebuie căutată în celelalte producțiuni ale autorului, și anume în *Florile Bosforului* și în *Poemele* sale. În aceste din urmă, versificațiunea și limba capătă acea corectitudine și o dulcătă, ce a caracterizat talentul lui Bolintineanu de la aparițiunea primei sale producțiuni poetice.

Prima edițiune a poeziilor lui Bolintineanu s'a făcut la 1847 sub personala îngrijire a poetului. Ultima și cea mai completă a publicat-o în 1877 librăria Socecă în două volume.

LEGENDE ISTORICE

MIRCEA LA BATAIE

Armia maghiară țera a 'nvelit;
Sórele vedënd'o, a îngälbenit.

Dar bătrânul Mircea nu se înspăimintă;
Cu o mică cétă de voinicî s'avintă.

Nu că el voesce țera a scăpa;
Ci va să 'mplinescă datoria sa.

Unde este timpul cel de bărbăție,
Când murea Românul pentr'o datorie?

Pe un cal ce mușcă spuma în zăbale,
Printre ți și nópte, el își face cale.

— Frații mei! vorbește falnicul bătrân,
Dumnedeu voit-a ca să mor Român.
Cel ce a sa viață țerei sale 'nchină,
Pere ca lumina într'a sa lumină.
Ce e 'n viața țerei viața unui om?
Ce e 'n primăvară flórea unui pom?
Ceea ce prin stele este-o stelișórá
Și 'n nemărginire un minut ce sbórá!
Șoimul, când se vede prins de vênători,
Spun că 'și sfáramă cuib și pușóri.
Ast-fel de cât lanțul brațul să-'l 'ncingă,
Ce-í român, ce-í nobil, astáđi să se stingă.»

Unde este timpul cel de bărbăție,
Când murea Românul pentr'o datorie?

COZIA

I

Noaptea trece lină. Stelele voioase
Scutură 'n aer cómele-auróse.
Dar pe lungul apeí, pe costiş întins,
Miriade focuri Ungurí-aũ aprins.
Ei cu fericire somnul dulce cată,
Şi de line vise sufletul îmbată.
Mai departe caili, nechiază duíos;
Codrul după codru sună sgomotos.
Dar sub cortu-í mândru, regele Maghiar
Chiamă cavalerii, şi le dice-amar:
— «Mâne Domnul Mircea la bătaie vine,
Cu-ale sale cete de tâlharí ca sine!
Este timp s'aducem la îndeplinire
Prin o nouă luptă planul de mărire;
Plan pe care regii marelui popor
A 'ntărit cu viaţa, cu sângele lor.

Până unde Istrul se aruncă 'n mare
Totul să se plece armelor maghiare!»

II

Domnul chiamă capii și le ȃdice 'ndată,
Când frumoșă-î cômă sórele ne-arată:
— «Aȃi tiranul țerei e creștin popor,
Și d'aceea-mi pare mai spăimîntător!
Sub vorbirî creștine, pline d'omenie,
El ascunde nouă lanțuri de robie!
Nu cătați ce nume, ce credință are
Cela ce vă surpă sânta neatîrnare!
Câți străini ce calcă pe acest pămînt
Voitori de bine vouă nu vă sunt.
Orî ce-ar fi streinul ce vă calcă 'n țeră,
Sub urgia vóstră trebuie să péră!
Ómenii se plécă la apēsător,
Când le putreȃdesce inimele lor.
Dar un nobil popol pîere cu mândrie,
Și cât viețuesce, liber va să fie!
Tari aũ stat străbunii pentru acest pămînt,
Să urmăm în faptă cei ce numai sunt!
Cum aũ fost părinții, fii n'or fi óre?
Pirul nu cobórá dintr'o dulce flóre.
Unde rosa móre, rosele 'nfloresc.
Pe eroici urme, eroi strélucesc.»

III

Aerul răsună... muntele răspunde,
Geme pretutindenă prin strâmtoări profunde.
Arme, coifuri, zale; vearsă rațe pline
Ce prin nori pulberici răspîndesc lumine.
Astfel când dumbrava se 'ncinge 'n foc,
Printre fum, în aer, flacărele-î joc.

IV

Regele își perde, marea lui armie
Și prin fugă, singur, scapă de robie.

După luptă, Mircea și cu-a lui oștime
Nalță mănăstire la Sânta Treime.

MIRCEA CEL MARE ȘI SOLII

Într'o sală 'ntinsă, printre căpitani,
Stă pe tronu-î Mircea încărcat de ani.

Astfel printre trestii tinere 'nverđite,
Un stejar 'ntinde brațe veștejite.

Astfel dupe délurî verđi și numai florî,
Stă bătrânul munte albit de ninsori.

Curtea este plină, țera în mișcare,
Soli trimiși de Pórtă vin' la adunare.

Toți staû jos, mic, mare, tînér și bătrân...
Era nobil omul când era Român.

Soliî daŭ firmanul, Mircea îl citește;
Apoi, cu mărire, astfel le vorbesce:

— «Padișahul vostru, nu mă 'ndoesc,
Va să facă țera un pământ turcesc.

Pacea ce-mî propune este o sclavie,
Până cât Românul să se bată scie!»

La aceste vorbe sala-a resunat.
Dar un sol îndată vorba a luat.

— «Tu, ce într'acéstă nație creștină
Strălucescî ca ziua într'a sa lumină;

Tu, o Dómne, căruî patru țeri se 'nchin,
Allah să te ție, dar ești un hain!»

În murmura surdă vorbele-î se 'necă;
Cavaleriî trage spadele din tēcă.

Mircea se 'ndreptăză iute către ei :

— «Respectați solia, căpitanii mei!»

Apoi către solii Porții el vorbesce,

— «Voi, prin cari Șahul astăzi mă cinstesce,

Mircea se 'nclină de ani obosit ;

Însă al său suflet nu e 'mbătrânit.

Ochii săi sub cene albe și stufóse

Cu greú mai îndréptă săgeți veninóse.

Dar cu tóte acestea feru-î va lovi,

Ș'albele lui cene încă n'or clipi.

Cela ce se bate pentru a lui țeră,

Sufletu-î e focul sórelui de véră.

Mergeți la Sultanul care v'a trimis,

Ș'orî ce drum de pace, spuneți că e 'nchis!»

Apoi către curte Domnul se 'ndréptă.
— «Fericirea țării de la noi s'așteptă.

De deșerte vise să nu ne 'nșelăm:
Mórte și sclavie la străini aflăm.

Viitor de aur țera noastră are,
Și prevêd prin secolî a ei înălțare.

Însă mai 'nainte trebuie să scim
Pentru ea cu toții martiri să murim!

Căci fără acésta lanțul ne va strînge
Și nu vom sci încă nici chiar a ne plînge!»

DÓMNA ȚEREÎ

Basarab încheie pace rușinosă:
| La Maghiari închină țera sa frumoasă
Și a lui corónă. Dar atunci era
Când pentru-a sa țeră un Român murea;
Brațul lui de lanțuri nu se umilise,
Sufletul în vițuri nu se înjosise.
Ungurii se 'nturnă în pământul lor:
Printre stânci rîpóse se urc, se cobor.
Însă Dómna țerei oștile adună:
Unde trec Maghiarii la rađe de lună,
Printre stânci rîpóse, prin adânci strîmtori,
Unde urlă apa, d'unde es deși nori,
Dulce ca lumina ea păru călare.
Trece printre rîndurî. Sórele resare.
Ochii ei sub gene ard d'un nobil foc;
Buclele sub coifu'i larg în aer joc.
«Fii ai Țerei nóstre! fără a ne bate,
«Țera nóstră perde sfînta'i libertate.

«Un popor ce singur vrea a se robi,
«Nu mai are dreptul liber de a fi.
«Un mormînt resună încă sub lovire.
«Inimile vóstre nu mai aũ simþire?
«Pentru ce noi arme încă mai purtãm,
«Dacã noi cu ele nu ne mai luptãm?
«Aruncaþi din braþe armele fãlóse
«Þi luaþi îndatã lanþuri ruþinóse;
«Va şedeã mai bine braþului trîndav
«Lanþul de cãt arma ostaşului brav.
«Sã lovim Maghiarii ce în țarã pradã;
«Sã scrim istoria cu romãna spadã
«P'a acestui popul frunte spre a sci
«Þ'alþi ce-aũ sã afle vrînd a ne robi.»

Ast-fel ea vorbesce. Toþi recunoscureã
Pe a țerei Dómnã. Mult ei se bãturã.
Luptã patru þile; patru þile iar
Riurile curã cu sãnge maghiar.
Regele ia fuga, blestemã-a lui sórte;
Tot Maghiaru 'mbracã doliul de mórte!

PUTEREA CÂNTECULUI

Domnul stă pe tronu'î cu mândrețe mare,
Dar pe fruntea'î luce palida 'ntristare.

Într'o mantă négră el e coperit
Și e trist ca plopul ce s'a desfrunzit.

Împrejuru'î tineri cavaleri vegheză;
O semi-ghirlandă damele forméză.

Însă Dómna nu e în mijlocul lor!
Într'un turn închisă plânge ea cu dor.

Domnul lasă ochii peste adunare.
«Unde 'î cântărețul? și se cu mirare.

«Cum de roua serii câmpul întristat
«Are trebuință de a fi udat,

«Ast-fel al meu suflet plin de întristare
«Are trebuință d'o dulce cântare.» —

«Cântărețul ese dintre căpitani:
Are plete albe și opt-șeci de ani.

— «O cântare, Dómnne, póte stinge dorul
«Numai într'un suflet unde e amorul;

«Pentru tine însă în darn voiú cânta:
«Ca mǎrgénul tare e inima ta.» —

— «Tu vorbesci de Dómnna..nu'mi aduce-aminte:
«Lasă, lasă morții ș'ale lor morminte!

«O altă soție voiú alege eú
«Printre trandafirii palatului meu.» —

Cântărețul tace; dar harpa întună
Și de dulci armonii palatul resună.

«Un Domn odată avea soție
«Jună frumoasă, cu suflet blând.
«Ce de ferice și bucurie,
«Din ți într'alta trecea cântând.

«La Curte însă atunci gema
«Un june nobil, pentr'o fetiță,
«Pe a cării mică, dulce guriță,
«Sărutări dulce el culegea.

«Însă de față vrea s'o iubescă:
«Nobilu'i suflet nu îl erta
«Acéstă flóre s'o veștejescă
«În ochii lumii ce'l conjura.

«Dar e 'n lume o lege grea
«Care la unii ȕice: aveți tóte!...
«La alții însă: nimic se póte!...
«Amor și lacrămî el alt n'avea.

«Ast-fel la Dómna merge odată,
«O rógă, lacrămî de foc vârsând,
«Să'i dea soție tînăra fată;
«Și în genuche cade rugând.

«Atunci în casă Domnu-a intrat,
«Și în genunche un om el vede:
«Își șterge ochii, nu pôte crede...
«Apoi, trădare! el a strigat.

«În darn ei însă se 'ndreptéză,
«Nu pot să fie nici ascultați;
«Nimeni la curte nu vru să'i crédă,
«Și 'n închisóre fură-aruncați.» —

Cântărețul tace; Domnul îl privesce
Și cu nerăbdare ast-fel îi vorbesce:

«Tu, ce nici o dată nu m'ai amăgit,
«Cu ce 'ncredințare ast-fel ai vorbit?» —

— «Dup'a mea voință cavalerul june
«A 'ndreptat Domniței a lui rugăciune.» —

La aceste vorbe Domnul s'a schimbat:
Palida sa frunte s'a rebucurat.

Cu un semn ce face, étă Dómna vine;
Genele'i aurie cad în lacrimi pline.

Apoi lângă dînsul loc pe tron 'i-a dat
Și pe alba'i frunte dulce o a sărutat.

Apoi cavalerul și fetița jună
Fără 'ntârziere Domnul îi cunună.

VISUL LUI STEFAN CEL MARE

---

§éra respândesce umbrele'î uşore,
Şi melancolia trece gânditoare;

Dar Stefan cel mare, rătăcit prin văi,
Dintr'un corn de aur chiamă bravii săi.

Inima'î sdrobotă ca a lui oştire,
Ţéra'î întristată ca a lui gândire!

Pe un colţ de pétră şade el în dor;
Vîntul suflă përu'î lung fluturător.

Pentru 'ntăia órá inima lui plânge;
Ochiil lui revarsă picături de sânge.

Acolo dă capul somnului mijind
Ce'i închide ochii cu-aripa'i d'argint.

Êtă că'i apare o fecióră jună
Ale cărei plete strălucesc la lună,

Negre și bogate sub cununii de flori;
Ochii ei asupra'i cad pëtrunđetori;

Cad cu doă rose, dulci și călduróse;
Mána ei atinge cómele'i undóse.

«Ce? eroul mare, umbra a grăit.
Insuși el suspină și s'a îndoit?

Înțeleg fricosul ce ascuns lovesce;
Robul ce sărută jugul ce'l strivesce;

Dar un suflet mare, suflet de bărbat,
Nu înțeleg, o Stefan, cum s'a întristat?

Mergi pe a ta cale, nu sta nici odată!
Urmă datoria care'ți e lăsată!

Orî ce 'mpedicare, stavilî, vor peri;
Cu-orî ce 'mpedicare țer' a ta va fi!»

Pe un nor de aur sbóră ea cu fală;
Un parfum de rose pasul eî exală.

Stefan se deșteptă, șterge fața sa
Unde-o lăcrămióră dulce se scura.

Luna argintósă ride printre nori,
Dulcea filomelă cântă între flori;

Iar la focul lunei, când mi se deșteptă,
Vede-a lui oștire, care îl așteptă,

Vede căpitanii ce îl înconjur.
In tăcerea nopței le vorbesce lor:

«Fraților de arme, fala românească!
Dacă o să pérá țera părintéscă;

Dacă 'n cartea sórtei este însemnat
A perii poporul cel mai lăudat ;

Cel puțin atuncea pérá vitejesce
Remușcând toiagul care îl lovesce ;

Ca un ager șérpe ce lovit și 'nvins
Caută să mușce pe cel ce l'a-atins!

Ast-fel e Românu, și 'n a lui cădere,
Cine îl rănesce, după dînsul pere!

Ast-fel e Românu, ast-fel să perim,
Și 'n căderea nóstră chîiar să ne mărim!»

Mii de glasuri strigă... luna bucurósă
Dintr'un nor de abur pare mai voiósă ;

Stelele de aur mai cu foc lucesc
Și 'n adâncul nopții văile mugesc:

«Ast-fel e Românul, ast-fel să perim,
Și 'n căderea noastră chiar să ne mărim!

APRODUL PURICE

§'aprinse se 'n luptă *Hroit* cel tiran,
Când s'abate calul marelui Stefan.
Purice 'i oferă calul său îndată.
Domnul nu ajunge scara rădicată.
— Dómne! Moviliță mă voiū face eū,
Ca să poți să 'ncaleci după gâtul meu?
Đice și se plécă. Stefan fără muncă,
Prin mijlocu-acesta pe fugar s'aruncă,
— Purice sărace! de voiū câștiga,
În movilă 'naltă eū te voiū schimba.
Omul este mare, nu prin al său nume,
Nascere, avere, ci prin fapte bune;
Faptele sunt nobili, nu țărîna sa
Ci de o potrivă vermii o vor mânca.

Și acum, Movilă, aidî a ne lupta!
Căci urmașii noștri nu ne-or semăna!
Mulți Români chiar astăzi la străini alérgă
Și prin ei așteptă țera ca să mérgă.

Și cum vrei ca viața la ei a afla,
Când tu nu o afli în inima ta!
Cel străin nu'ți face nici o dată bine
Fără să câștige drepturi peste tine.
Nu ȳic c'o să piară n mul românesc;
Dar sunt timp i în care popoli  slăbesc;
Cum sunt ani în care pomul ce rodesce,
Nu dă nici o r d , de  i  nfloresce.
Populi  se pl c  c nd mai marii lor
 n descuragiare cu inima mor!..
Când sunt rob  ei  nsu i p'a lor slăbiciune,
Cum vor face liber un popor în lume?
Popolul acela este ca sf r it,
Este cel din urmă: e la rob  robit.
Căci în tot-d'auna un popor se face
Mare, ori nemernic, celor mari cum place.
Și să scii, Apr de, că vor trece ani
P n  să mai vie Drago i  i Stefani. »

ȳice, pl c ,  vinge. Hroit se umilă.
Purice aprodul s'a făcut *Movilă*.

CORVIN ȘI STEFAN

In cetatea Baia regele Corvin
Trece nóptea dulce, bênd din cupă vin.
Chiamă-acolo dame din înalte case,
Ca să'i tórcă óre d'aur și mătase.
Cum încins de stele luce-un cer senin,
Cu-ale lor ghirlande ele-aici lumin.
Regele le ȃice: «Eũ vė voi fi rege,
Și regină mie din voi voiũ alege.
De aici 'nainte Moldova în lume
Numele 'și va perde într'un mare nume;
Pân' la Négra mare unde voiũ domni,
De acum 'nainte toți Maghiari vor fi.»
ȃice; căpitaniĩ mândri-aplaudară.
Vor domni maghiariĩ în acėstă țeră!
Toți rădic atuncea cupele cu vin,
Și în nimicirea patriei închin.
Toți înclină capul!... ȃile dureróse!
Când dintre ghirlanda óspelor frumóse,

Una ia paharul în mână'i de nea ;
De cer însuflată, ast-fel respundea :
«Omul își propune. Dar voiū ȃice eū:
Cel ce face totul este Dumneȃeū.
Sire! ai credinȃă cā acēstā țērā,
Orī de unde vie, nu suferā fērā;
Cāȃi aū vrut sā 'nvingā acest vechiū pāmīnt.
'Și-aū făcut dintr'īnsul al lor trist mormīnt.
Bravii din Moldova cānd nu aū putere
S'apere prin arme patria ce pere,
Se ucīg ei īnsuși, cu māndrie mor,
Și īnec vrājmașii cu sāngele lor.»
ȃice, dar afarā trīmbiȃă resunā.
Strigāte de arme! este o furtunā?
Cerule se despīcā? fulgeru-a picat?
Morȃii din mormīnte óre s'aū armat?
Fulgerul e spada lui Stefan cel mare,
Focul pe cetate trece ca o mare;
Sāngele se varsā, marele Corvin
Fuge cu trei ómenī īncā beat de vin.

Ast-fel el īntinse cetele maghiare,
Peste tótā țēra, pān' la Nēgra mare.

COPILUL DIN CASĂ

Pe câmpia verde de lângă Focșani,
Mohamet în cortu'i stă 'ncărcat de ani.
Pașii lângă dînsul, cu genunchi plecate,
Ascultau ferice ordinele date.
Lămpile lumină. Lupta 'ntre Români
Și 'ntre Turci urmază. Eniceri păgâni
Îi aduc în cortu'i un ostaș de țără,
Prins în bătălie, încărcat de fără.
Mândru e ostașul și la față drag,
Pórtă lungă chică, e 'nalt ca un fag.
«— Cine ești tu spune, ghiaur al trădărei!
— Sunt Copil din casă din oștirea țerei.
Suntem una mie, sub un stég-creștin,
Unde este-Elena și cu Constantin.
Noi purtăm o lance arcuri și săgeți...»
— Alte cete încă óre mai aveți?
— Dorobanți ai țerei, sunt un număr mare,
Căți stejari, brađi, frasină, țera nóstră are.

Roșiori de țără, Vânători semeți,
Sărăcei, Scutelnici, ageri Călăreți;
Ferentari, Aproșii și Lipcani mari cete
Ce ca fagi sub frunze, se ascund în plete.
— Spune, unde'î Țepeș, de vrei a trăi!
Dacă nu'mi vei spune jur că vei muri!
— Unde este Țepeș, eū cunosc prea bine,
Dar nu voiū a spune; nu mi se cuvine.
E ceva în lume mai spăimîntător
De cât mórtea: Viața unui vîndător
Care vinde țera și 'i ursesce ferul.
Fă să mor îndată, ca să merit cerul!»

El primesce mórtea, nu se îmlădie.
Iacă cum Românul mare a fi scie!
Dar Sultanul țice: «Ca ast om ce pere
Să am mulți, pămîntul aș lua 'n putere.»

COPILUL DIN CASĂ

LA MÂNASTIREA PUTNA

Trage cu săgéta Scutierul mare;
Unde-atinge face pórtă de intrare.
Un copil din casă apoi a venit:
Turla se clădesce unde a lovit.
Domnul Stefan trage: unde-atinge, face
Biserica Putnei ce 'ntre délurī zace.
Alt copil din casă a 'ntrecut pe Domn,
A atins în délul ce'l chemaū *Sion*.
Insă Domnul Stefan đice cu asprime:
— «Un copil din casă m'a remas pe mine.
«Umilit de dînsul, Domn nu măi pot fi:
«Orī eū las domnia, saū el va muri!»
Un bătrân îi đice: «Domniī din vechime
«Ar fi dat lui cinste, căci a tras măi bine.
«Dómne al Moldovei: tu l'ai pismuit,
«Domnul pân' la șerbu-i ađi s'a coborit!

«Dacă dai tu morții cei cu hărnicie,
«Cu acei nemernici ce-ar putea să fie?
«Vrei să fii Domn mare printre cei mai tari?
«Pe supuși 'nainte fă-î să fie mari!
«Farul cât de luciū, focul lui dispare,
«Dacă nu se pune p'o nălțime mare.
«La o curte unde meritu 'i gonit,
«Mórtea și căderea scara 'i-aū suit.
«Dacă prin răsbóie Domnul este tare,
«Numai prin dreptate va ajunge mare.»

Stefan se gândește; apoi a vorbit:
«O bătrân cu minte! bine ai grăit.
«Să se ierte dară cel copil din casă
«Și de ađi să ședă la domnésca masă!»

Mulți vrăjmași aū Domniī, însă cel mai rău
Este chiar mânia sufletului său.

BĚRLAD

Turcii intră 'n țeră, trec, se grămădesc;
Alții tot d'odată la hotar murgesc.
Dar Stefan cel mare cu oștile sale
Spre Běrlad se duce, și-î așteptă 'n cale.
Un boer îi ȃice:—«Dómne! mulți mai sunt!
Mulți se vėrsă Turcii pe acest pămînt!»
Stefan îi rėspunde:—«Și mai bine-mi pare:
Nu vom sta noi nimeni fără de lucrare.»
ȃice. Late valuri, cetele-î pornesc:
Pulberea se 'nalță, armele lucesc.
Domnul pune óstea sub trei capi de țeră.
Avangarda plėcă... lupta 'ncepe-amară.
Numėrul lor mare pe Moldavi îi strînge,
Sórele s'ascunde sub un nor de sânge,
Nóptea împrumută ȃilei vėl de dor:
Negură și pîclă pe pămînt cobor.
Cum din munți cobóră douė repeȃi unde,
Se 'ntálnesc pe cale, scot mugiri profunde.

Apoi preunate, pe un singur pat,
Spumegă, și-alérgă, și-alergând se bat,
Ast-fel se 'ntâlniră ambele armate;
Și d'a lor lovire par împovărate.
Ómeni puși să sune, prin adânci păduri,
Sună din cimpóie, buciume, tamburî.
Turcii staū și-ascultă larma depărtată;
Cu trei alte armii cred că-aū să combată.
Rîul îi constrînge; umbra ce s'a 'ntins
Indoesce spaîma; focul lor s'a stins.
Ceî maî mari s'adună... ce vor face óre?
Buciumele sună, răspândesc teróre.
Unul ia d'a fuga... toți îl urmăresc;
Ca pulberea 'n vînturî toți se risipesc.
Stefan îi preurmă; fuga lor nu'i scapă.
Mulți, coprinși de spaîmă, sar și per în apă.
Alți, între dînșii singurî se ucig,
Alți 'n spada nóstră, năvălind, se 'nfig.
Ast-fel multe paseri, prin furtuni turbate,
Sbóră risipite, par înspăimîntate!
Unele s'aruncă peste rîpi și mor,
Altele pe sînul celor ce le-omor.
Rîul spumă sânge: turburele-î valurî,
Strînse de cadaverî, se revêrs pe malurî;
Stefan pretutindenî îi dobóră-amar,
Dându-le gonire până la hotar.
Cum pe calea cósei, pe întinse crângurî,
Maldărul cel verde zace rîndurî, rîndurî!

Ast-fel pretutindenî, zac și morții lor.
Corbiî cete late, peste dînșii sbor.

Dar Stefan cel mare, capiî oștei-unesce
La voióse mese și-ast-fel le vorbesce;
— «Rađ' acesteî lupte petrecută 'n nori,
Luce ca lumina sórelui la đori;
Dar a sa lumină fórt lucitóre,
Să nu ne răpescă prin a sa vulvóre!
Fala e un sóre mândru strălucit,
Ce orbesce ochiul care l'a privit.»
Ast-fel đice Domnul. Cupele-aurite
Chiamă, prin toaste, đile strălucite.
Tinere fecióre cununaű cu flori
Cu-a lor dulce mână, braviî vingători;
Altele, pe harpe, cântă dulce, lin,
Gloria română și-al Moldovei chin.
Iar Stefan ascunde fața-î strălucită
În Regala-î mantă cu aur mândrită.

N O T A

Běrlad.

În anul 6983, Sultanul Mehmet, înarmând óste 120,000 de ómenî, și óstea tătărăscă și muntenescă, a trimis asupra lui Stefan Vodă; iar Stefan avěnd gata 40 de miľ moldovenî; 2,000

leşî şi unгурî, le aũ eşit înainte de sus de Vãsluî, la podul înalt, pe care ȳ-a biruit Stefan Vodã... așã ȳ-aũ coprins pe turcî o negurã, cãt nu se vedea unul cu altul, şi Stefan tocmise puţinî ȳmenî despre lunca Bãrladuluî, ca sã-ȳ amãgescã cu buclume şi cu trîmbișe. Dãnd semn de rêsboiũ, atuncea ȳstea turcescã, întorcẽdu-se la glasul buclumelor şi împedecãndu-o şi apa şi lunca şi acoperind'o şi negura, tãia şi sfãrãma ca sã trecã, la glasul buclumelor ; iar din dos ȳ-aũ lovit Stefan Vodã cu ȳstea tocmitã, în şecce şile ale lui genarie... Ce așã turcîi în desime tãindu-se, mulşî aũ perit, şi mulşî prinserã viî pedestrimea, ci şi pre aceia pe toşî ȳ-aũ tãiat, unde pe urmã, movile de ceî morşî aũ strîns şi mulşî paşî şi sangiacşî aũ perit... Şi stêgurî maî mult de o sutã aũ luat...

Maî scrie Ion Stricovschi, cart. 20... «La o sutã de miî de trupurî sã fi cãđut într'acel rêsboiũ... cã a vêđut cu ochiî lui grãmeđile de ȳse, unde aũ fost acel rêsboiũ, viind din țera turcescã în anul de la Christ. 1575 etc.»

Cron. Ureche, pag. 126 şi 127.

MUMA LUI STEFAN CEL MARE

I.

Peste o stâncă neagră, într'un vechiū castel,
Unde cură în póle un riū mititel,
Plânge și suspină tînăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu óstea și n'a mai venit.
Ochii sēi albaștri ard în lăcrămele,
Cum lucesc în rouă două viorele;
Buclele-ī de aur cad pe albu-ī sîn;
Rosele și criniī pe față-ī se 'ngân.
Însă Dómna sócră lângă ea veghiază
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II.

Un orologiū sună nóptea jumătate.
In castel la pórtă óre cine bate.

— «Eū sunt bună maică fiul tēū dorit;
Eū, și de la óste mă 'ntorc rănit.
Sórta nóstră fuse crudă astă-dată:
Mica mea oștire fuge sfărămată.
Dar deschide-ți pórtă... Turcii mă 'ncongior...
Vîntul suflă rece... ranele mă dor!»

Tînēra domniță la feréstră sare.

— «Ce faci tu, copilă?» ȕise Dómna mare.
Apoi ea la pórtă atunci a eșit,
Și 'n tăcerea nopții astă-fel 'i-a grăit:
— «Ce spuī tu, străine? Stefan e departe;
Brațul seū prin taberī miī de morți împarte.
Eū sunt a sa mumă; el e fiul meū.
De ești tu acela, nu'ți sunt mumă eū.
Însă dacā cerul, vrênd să 'ngreueze
Aniī vieții mele și să mă 'ntristeze,
Nobilul seū suflet ast-fel l'a schimbat;
Daca tu ești Stefan cu adevērat;
Apoi tu aicea fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Du-te la oștire! pentru țară mori!
Și-'ți va fi mormîntul coronat cu flori!»

III.

Stefan se întorce și din cornu-î sună :
Óstea lui zdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe.... dușmanii zdrobiți
Cad ca nisce spice de securi loviți.

N O T E

Muma lui Stefan.

Acest episod din viața lui Stefan cel Bun e povestit de un cronicar moldovan, Din toate legendele istorice acesta este acela ce a putut să se cobóre mai mult în populațiune. Pusă în muzică, musica singură a avut privilegiul să o introducă în coliba țeranului și să o tipărească în memoria sa, ceea ce nu pôte face tiparul încă.

DANIEL SIHASTRU

Sub o rîpă, stêrpă, pe un riû în spume,
Unde un sihastru a fugit de lume,
Cu vêrsarea serii un străin sosi.

— «Stefan al Moldovei, vine a-ți vorbi!

— Stefan al Moldovei! Daniel îi spune,
Să aștepte-afară! sunt în rugăciune.

— Bunule părinte! sunt rănit și 'nvins;
Însuși a mea mumă astăzi m'a respins!

Viû să 'ți cer povață: dacă nu-'i mai bine
Turcilor Moldova d'astăzi să se 'nchine?»

Daniel Sihastru domnului a ȕis:

— «Mă înșelă-auȕul orî eû am un vis:

Capul ce se plêcă paloșul nu-l tae;

Dar cu umilință lanțul 'lû încovoe!

Ce e ore traiul, daca e robit?

Sêrbătore 'n care nimeni n'a zîmbit.

Viața și robia nu pot sta 'mpreună;
Nu e tot d'odată pace și furtună.
Dómnne! tu ai dreptul a schimba 'n mormînturi
Pentru ne-atîrnare, ómeni și pămînturi;
Dar nu ai p'acela ca să-î umilești!
Poți ca să îi sfărămî; dar nu să-î robesci!
Dacă mâna-ți slabă sceptrul ți-o apasă,
Altuia mai harnic locul tîu îl lasă!
Căci mai bine este supus lăudat,
De cât cu rușine Domn și atîrnat!»

Dup'-aceste vorbe, Stefan strînge-oștire
Și 'nvingînd págâniî, 'nalță-o mânăstire.

N O T A

Daniel Sihustru.

Stefan Vodă mergînd de la cetatea Némțului în sus spre Moldova, a mers spre Voroneț, unde trăia un părinte sihastru anume Daniel, și bătînd Stefan Vodă în ușa sihastrului să-î descuie, a răspuns sihastrul: să ascepte Stefan Vodă afară până va isprăvi ruga, și după ce și-a isprăvit sihastru ruga, l'aú chemat în chilie pe Stefan Vodă și s'aú ispovedit Stefan Vodă la dîn-sul, și a întrebat Stefan Vodă pe sihastru ce va mai face că nu pôte să mai bată cu turcîi. Închina-va țera la turcîi aú ba ? iar sihas-tru a đis să nu o închine, că răsboiul este al lui; numai după

ce va isbândi, să facă o mănăstire acolo în numele sântului George. . . Decî a și purces Stefan Vodă în sus pe la Cernăuți și pe la Hotin și aș strîns óste fel de fel de ómenî și aș purces în jos. Iar turcii, înțelegînd că va să vie Stefan Vodă cu óste în jos, aș lăsat și cetatea Némțului d'a o maî bate și aș început a fugi spre Dunăre, iar Stefan a început a-î goni pînă îi trecu Dunărea.

Ion Neculcea, letopisișu Mold. pag. 199.

CODRUL COSMINULUI

I.

Vînturile negre, în a lor turbare,
Nu bat fața mării fără încetare;
Iar tu, dragă țară, pace nu mai ai!
Nu se șterse bine sângele pe plai,
Și alt riū de sânge mâne o să-l ude!
Mâne alte lupte! alte doruri crude!
Fii tēi trec viața sub armele lor;
Pruncii lor îi uită părăsiți în dor!
Êtă vîntul luptei geme cu turbare!
Un minut, o țară, cată desmerdare!
Crude aū să fie luptele ce vin,
Dar neperitóre fi-vor cel pușin!
Ale tale lupte, splendide, sublime,
Te-or scāpa de mórte în viitorime!

II.

— «Nu a geme numai, și-a vërsa suspine,
E lăsat la inimă nobile sublime!
Plângerea purcede din suflet robit
Unei vieți trîndave ce l'a umilit!
Cel brav nu s'abate când cel rău îl frînge.
Și cu arma 'n mână se îmbată 'n sânge.»
Ast-fel strigă Stefan și cu bravii săi,
Plécă cu urgie la Cosmin în văi.

Au intrat Polonii pe văi la Cosmin.
Între două măguri ei cobóră lin.
Sórele răsare: focul splendid luce;
P'armele lor mândre, cade și străluce.
Liberă de grijă, mórte, saũ robie,
Inima lor sbóră către bucurie.
Gândul lor întrece pasurile lor
Către dulcea țeră alergând cu dor.

Dar mai sus de măguri cei din țeră vin.
Herăstrez stejarii căți pe rîpi se 'nclin;
P'ale lor tulpine aninați îi lasă.
Iar mai jos de dînșii armiile pasă.
Un semnal și-aceste cete vor peri.
Sórele dispare. . . ceru 'ngălbeni!

III.

Munți 'nalți vechi, scutur' cóma lor virgină :
Arburi se mișcă, se 'nvîrtesc, se 'nclină.
Umbra se măresce. . . Aerul tăiat,
Strâns, s'aruncă 'n valuri, vijie turbat.
Muntele tresare! trăsnete, mugiri,
Șuerări bizare, vaete, răcniri,
Să rădic în aer, cresc se variază,
Și din munte 'n munte, trec se repetéază.
Brađii vechi ca lumea, peste tot s'abat,
Cad din rîpă în rîpă; orî și unde bat,
Stâncele pe cale, gem, trăsnesc și saltă,
Se sfăramă, plécă, bubuesc, tresaltă. . .
Cerul și pămîntul par' că se lovesc,
Par' că se confundă și se nimicesc;
Și-unde se revarsă pe văile-adânci,
Alți munți se forméază din copaci și stânci.
Muntele rămâne negru desvêlit;
Rîul schimbă cursu-î, geme năbușit.
Caii, cavalerii, cetele fâlóse,
Armele, iaú forme crude și hidóse;
Rîuri largi de sânger din pămînt țîșnesc;
Codri 'n fum și 'n umbră urlă, clocotesc! . . .

Stefan însă vine cu a lui armie,
Ce mai e cu viață, sfăramă c'urgie.

N O T A

Codru Cosminului.

Cunoscând sftnicii lui Craiu, mai ales episcopul, gândul lui, că va să facă oște asupra lui Stefan Vodă. . . Îi dicea să nu facă oște asupra dreptății. . . Iar Craiul dicea lor: vouă vă este lucrul biserica să păziți, iar nu de război să grijiți, că gândul meu voi nu-l știți, ci numai eu singur; că de așa pricepe că haina mea scie gândul meu, în foc așa băga-o. . . » A eșit dicătorea la leși *«In zilele lui Olbreht sléhta (óstea) a perit.»*

Și de aci a trecut Nistru pe la Mihălceni cu totă oștea sa și a venit la Coțman. Acolo și-a descoperit viclenia ascunsă; că a prins pe Tăutul logofétul și pe Isan, de-l băga în obești. Iar Stefan Vodă dăca a înțeles că Craiul l'a viclenit și vine asupra-l și a trecut de Nistru cu opt-șeci mii de ómeni, fără de adunătura cea altă, de sîrg a trimis în toate părțile să strîngă oști la Roman. . . I-a venit ajutor de la unguri și de la țara muntenească. . . Iar craiul leșesc a bătut Sucéva trei săptămâni și nimica n'a folosit. . . Birtos, voevodul Ardeului, ce venise cu ajutorul unguresc, a trimis solii la Olbreht Crai să-l spue că va veni singur pentru pace și pe Stefan cu multe cuvinte l'a rugat să facă pace cu Craiul leșesc, și așa au intrat la mijloc. . . și s'au împăcat. . . Ci craiul n'a mers pe calea pe unde venise, ci pe altă cale pe unde era țera întregă spre codru Cosminului, simțind Stefan Vodă că leșii nu merg pe unde venise. . . a trimis după Crai de l'au rostit să nu ia spre codru, ci pe urma pe unde a venit. . . ci Craiul. . . n'a băgat semn, ci și-a păzit calea spre codru Cosminului. . . Deci Stefan. . . a trimis oștea să se apuce calea la codru Cosminului, să taie pădurea, să o înjineze ca să o potă porni să cadă asupra oștii, dăca vor intra leșii în pădure. . . Iară singur Stefan Vodă cu totă oștea a tras după dinșii. . . și a patra și i-a ajuns intrând în pă-

dure Joÿ la 26 Oct. și luând ajutor de la Dumneșeă, i-aă lovit din tôte părțile, și năruind copaciï ceï înținașï asupra lor, multă ôste lêsă aă perit, unïl de oștenï, alșïl de țaranï ce le coprinse calea. . . și alșïl de copaciï înținașï. Așa perșënd puscele și lăsând stêgurile, carele tôte le-aă adunat Stefan Vodă ; iară leșïl cine încotro aă putut, așa s'aă risipit prin pădure unde pușinl aă mai scăpat afară, și singur Craiul cu pușinl ce rămăsese, strîngêndu-se, s'aă adunat într'un ocol la sat la Cosmin și de acolo bulucindu-se, aă eșit la Cernăușï. Iar ôstea luï Stefan, cu dînșïl de asemenea merge bătêndu-se, și tăindu-se, cât nicï aceï pușinl leșï ce eșise din codru, nu vor fi scăpat, de nu s'ar fi încurcat aï noștri la carele crăescï. . . Acolo a venit veste luï Stefan Vodă că vine și altă ôste leșescă în ajutor luï Craiă . . . a trimes pe Boldur vornicul în potriua aceï oștï și aă șis să le dea rêsboiă. . . Și îndată Ÿ-a risipit și pe aceia, cu ajutorul luï Dumneșeă. . . Trecênd Craiul Prutul la Cernăușï, Ÿ-a lovit o sêmă de ôste a luï Stefan Vodă de Ÿ-aă risipit și Ÿ-aă tăiat, cât abia a scăpat Craiul cu pușină ôste a sa. Aflatus'aă la acel rêsboiă perișï ômenï de frunte de la leșï doï frașï Tinceschi și Nicolae, Voevedul Ruschi și Gabril din Maraviș și Herbor ; a șijderea doï frașï Gratof : Humischi și Murdelio și alșïl mulșï, cine-Ÿ pôte scri cu amăruntul pe toïl ! . . . alșïl aă căđut la robie ; Tucischi, Svigner ; Potgomot de Crenau ; Brohoschi ; Gargovischi și alșïl . . . pe unïl Ÿ-aă fost spînzurat aï noștri câte douï de pâr. . . >

Cron. Ureche, pag. 236, let. Mold. tom. I.

DUMBRAVA ROȘIE

I.

Albert face scire lui Stefan cel mare :
— «Să depui puterea și-armele barbare!»
Pentru-aceste dișe Domnul îi scria
Aste vorbe dalbe: — Vino de le ia!»
Iar la-ai săi le dișe: «In această lume
Cât cerescul sóre va purta un nume,
Nimeni nu va spune, cât am viețuit,
C'a călcat streinul ast pământ iubit,
Și-a găsit în țară cugete 'njosite,
Inimi degradate, brațe putređite!
Nu cătați mulțimea celor ce sosesc,
Și ascund în umbră sórele ceresc.
Inima la doruri e mai căldurosă,
Stéoa 'n nópte luce, e mai luminósă!»
Dișe; cere calu-i... brava lui armie,
Spre câmpia luptei pasă cu mândrie.

II.

Ce-ai făcut vitejii plini de bărbăție,
O trufașe rege? Eri tu cu mândrie,
Le 'mpărțiai al țerei laudat pământ;
Astă-ți n'au nici locul unui strimt mormânt!
Plângi, trufașe rege! căci a ta mândrie
A lovit cu mörte splendida Lehie!

III.

Mii de pluguri ară. La fie ce plug,
Dece câte dece robii Leși se 'njug.
Ast-fel ară câmpul; iar prin arături,
Tot cu dinșii Stefan sémână păduri.

IV.

Doi trimeși de unguri la Stefan sosesc.
— «Dómne! toți creștinii ați te fericesc
Dar, ilustre Stefan! toți se rógă ție,
Pentru robii voștrii prinși în bătălie...»
Ast-fel dic trimișii; dar Stefan cel mare
Etă cum răspunde plin de turburare:
— «La vecinii noștri prădi noi nu cătăm;
Însă când ne calcă, scim să ne-apărăm.

Nu-î în datul nostru cruda tiranie ;
Dar un aspru-eseplu am voit să fie.
Din acéstă faptă nasce-vor dumbrave
Ce-or vorbi prin vécuri d'armele Moldave...
Noi scrim istoria, nu pe cărți ce per,
Ci pe frunți de popoli cu paloș de fer!

STEFAN LA MÓRTE

---

§ Stefan, Domnul țerei, pe cei mari unesce
¶ La Sucéva veche, și-ast-fel le vorbesce:
— «Fiul meū cel june! voi Români doriți!
Mórtea mă culege dintr'ai mei iubiți!
Dorul pentru viața nu m'atrístă fórte:
Omul chîar când nasce face-un pas spre mórte.
Viața-i ca fantasma cu chipul plăpând
Ce prin nopți s'arată și se stinge blând.
Omu-i ca un verme ce 'n țărână pare
Un minut vederei și, lucind dispere.
Dar mă 'ntrístă fórte norul furtunos
Ce pe cerul țerii trece neguros;
Soliman ce mâine póte se prepară
A lovi cu mórte draga nóstră țară.
Ungurul cel falnic se supune lui:
In Polonî credința nu mai poți să pui.
Un pilot cu minte prin furtuna tare
Nu desface tóte pânzele ce are,

Ast-fel pân' ce feru-î noi să-l încercăm,
Cu temeiuri bune țara să 'nchinăm.
Iar de-ar vrea să surpe legi și dalbe date,
Să muriți cu toții pentru libertate!
Nimeni nu e 'n lume mai desprețuit
Ca cel rob ce pòrtă jugul mulțumit!
Nimic nu ne 'nsuffă hulă ca poporul
Ce doresce viața cu robia, dorul!
E mai demn, mai nobil, ómenî și pămînt
Fața lor să'și schimbe sub un dalb mormînt,
De cât în robie némul să trăiască
Și de-a lui rușine lumea să roșescă!»

CUPA LUÎ STEFAN

Int'r'o mânăstire din trecut remasă,
În domnésca sală se 'ntinde masă.
Misail presidă ast banchet voios,
Și în timpul mesei ȃice dureros:

—«Stefan după mórte lăsă moștenire
Arcul său și cupa l'astă mânăstire.
Cu Cantimirescii, Leșii aũ venit,
Și, prădând locașul, arcu l'aũ răpit;

Însă nu răpiră cupa minunată!
Ea trăesce încă; de mirare!... étă!
El arată cupa... toți s'aũ minunat.
Ea era săpată dintr'un matostat.

Servii varsă 'ntr'însa dulce tămâioasă.
Fie cine 'nchină pentru o frumósă.
Când la cel din urmă rîndul a venit,
Misail ia cupa ș'ast-fel a vorbit:

—«Unde este timpul cel de vitejie?
Timpul de mari fapte, vai! n'o să mai vie?
A căđut Moldova, căci or ce Români
Se roșesc la gîndul a mai fi stăpâni.

Ei îmbracă manta de înțelepciune;
Dar ca să-'si ascundă trista slăbiciune.
Dar înțelepciunea făr' a cuteza,
E ca cutezarea făr' a cugeta.

Când vedem sfiosă patria română,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrână:
*Cel ce 'i mai aprópe de mormîntul său
La ideea morții tremură mai rău!*

Stefan nu mai este... însă o să vie
Alți Stefani cu viață și cu bărbăție.
Daca timpul d'astăđi ne apasă greú,
Viitorul este al lui Dumnezeu!

Insă, pân' să vie lanțul să ne rupă,
Nu va mai bea nimeni din această cupă,
Când un suflet mare se va arăta,
Hîrburile cupei le va aduna.»

Đice, aruncă cupa și o sparge în trei...
Nimeni n'a strîns încă hîrburile ei!

N O T A

Cupa lui Stefan.

Lăsat-a Stefan Vodă cel Bun, la mănăstirea Putna, după mórtea lui, arcul și un pahar ce vorbiau călugării că este de Iaspis, ce era în chipul marmorei albe și a farfuriei, ca să fie întru pomenire la sânta mănăstire, și arcul l'a fost trăgênd cu vîrtej. La vremea lui Constantin Cantemir Vodă, fiind răscólă, aú venit nisce cazaci cu leși și moldoveni Joymiri vrênd să jecuască mănăstirea. Decî atuncea aú jefuit tot ce a fost a boeri și a ne-guțătorî, iar a mănăstirii nu a luat nimica, fără numai arcul lui Stefan Vodă; iar paharul a fost până la al treilea domnie a lui Mihaiú Racoviță, și scoțêndu-l din turn un călugăr pe anume Misail Chisăliță, și vrênd să se fălêscă, a bêut la masă cu acest pahar a lui Stefan Vodă cu nisce zlátași, și bênd mult cu acest pahar, aú stricat un lucru scump de minune ca acela.

Letop. Mold. Ion Neculcea, pag. 189, tom. 2.

BANCHETUL LUI ȚEPEȘ

Mahomet-Sultanul cu oștire mare,
Urmărind pe Țepeș, vede cu mirare
O pădure désă pe un câmp întins.
El grăbesce mersul, d'arșiță coprins.
Óstea lui doresce umbre pădurateci,
Aerul de arbori și de flori molateci.
Dar când este-aprópe, el ce a zărit?
Căci de mare gróză el a tresărit?
Arborii sunt țepe două-đeci de mii,
Turci tot în atâtea țepe, morți și vii!
Peste-aceste țepe este-o țepă mare
Unde-un mare pașă la vedere-apare!
Pe pădurea morții sórele lucea,
P'ale lor benișe vintul adiea.
Paseri prădátore pe d'asupra sbóră
Cărduri flămânde, așteptând să móră.

—«Ah! ȕicea tiranul de fior coprins,
Acest om nu pte a maĭ fi învins.»

ȕice ŝi se duce în pădurea morȕei.
ȕepeŝ stă la masă, rde 'n faȕa sortei.
Gemetele celor ce în ŝepa mor,
Il îmbată dulce ŝi desfătător

ȚEPEȘ ȘI SOLII

Țemerea domnesce peste București;
Poporul înéeă curțile domnesci;
Căci doi soli veniră de la 'mpărăție
Și aduc lui Țepeș ștréng și mazilie.
Toți boerii țării vesel i 'nsoțesc,
Și cu pompă mare spre palat pornesc.
Țepeș îi primesce într'a sa mândrie.
Soliî înaintéză... «Dómne, pace ție!
Însă încetéză de a mai domni.
Saū te pregătesce astă-đi a muri!»
Cu aceste vorbe toți sunt în unire,
Și toți trage pala spre a lui lovire.
«Ce ? și voi ?» răspunde Domnul turburat,
Cu dușmanii țerei mórte 'mī-ați jurat!
Ascultați, voi, care mai aveți simțire
De Románi, și lacrămī în nenorocire!
Viață și domnie le nesocotesc:
Ale mele lupte vouē-o dovedesc;

Însă țiū la țeră, țiū la ne-atîrnare ;
Țiū ca să-mi fac némul lăudat și mare !
Am fost fórte aspru și ale mele mîni
Aū vĕrsat atâta sânge de Români ;
Dar al vostru sânge ce mi se tânjesce,
Il plătea cu lacrămi cel ce vĕ vorbește ;
In mijlocul celor ce mă 'nconjuraū,
Și pe o corónă țera lor trădaū,
Nu puteam într'alt-fel face eū unire,
Ca să scap Români de a lor robire.
Dară, brațul-acesta este sângerat ;
Însă-ai țerei dușmani nu l'aū cumpĕrat !

La aceste vorbe cĕta ostășescă
Strigă cu poporul: Țepeș să trăiască !
Speriați boerii prin ferestre scap ;
Iar pe solii îi bate cu piróne 'n cap.

NĂVALA LUI ȚEPEȘ

N^oaptea-î furtunósă, și superbul Domn
În deșert mai chiamă fugătorul somn.
O gândire mare sufletu-î îmbată;
Printr'o faptă rară să triumfe cată.
Printre nópte plóie, tunete de foc;
Cu cincî miî de Roșii el își face loc.
Cum furtuna cade p'ape dormitóre
Și d'odată 'nalță valurî mugitóre,
In ordia turcă Roșii năvălesc...
Turcii se deștéptă, strigă, s'amețesc.
Sunetele d'arme, strigăte turbate,
Printre vijelie sbor amestecate;
Caii calcă rindurî de fărămăturî;
Sângele ca plóia cură din securî;
Mahomed sub cortu-î dulcea pace cată;
Vise grațioșe sufletu-î îmbată.
Ușele, la cortu-î, étă se smicesc,
Și pe cal apare Domnul românesc.

Mohamed p' o p'ortă repede dispare . . .
Printre umbra d'asă caută scăpare.

Când pe fruntea nopții ȃiorile se joc,
Domnul cu Româniî las' al luptei loc ;
Dar Sultanul c'ercă spaîmă-atât de rară
Cât la mieđul ȃilei fuge spre hotară.

APA BİRSEI

Ca un fluviu d'aur splendida lumină
Peste patru taberi, vèrsă luna plină.
Turcii și Tătarii somnului se dau;
Ungurii la mese grijile 'nșelaū;
Ast-fel prin furtună, printre nopți, pe mare,
Lopătarii vèrsă tinèra cântare.

Dar Șerban nu dórme: căci dulcele somn
Rar resfață céna unui mare Domn.
Grijile, în horă, turbure se duce
Incotro lumina mai splendidă luce.

Către astea, cântul paserei prin flori
Spune că se vèrsă splendidele điori.
Domnul către ceruri 'nalță rugăciune;
Apoi dă semnalul buciūmul să sune.

Lupta se începe, cetele tătare
Pasă înainte, strigă cu turbare.
Turcii le dau sprijin — Turcii și Tătari,
Se îndes, s'amestec... sprinteni armăsari
Nechéză, spuméză... armele răsună;
Tremură pământul... muntele detună;
Sórele pălesce... apele roșesc...
Pasările 'n aer sborul lor opresc.
Omul se îmbată d'omenescul sânge...
Muma către sínu-í copilașul strânge.
Ungurii resistă furiei ceí vii.
Dar cum în suflarea negrei vijelii,
Arborii resistă câte-va minute,
Apoi își sfăramă crăcile bătute,
Ast-fel staú Maghiarii cu 'nfocatul dor,
Cu puterea dalbă sufletelor lor;
Dar 'necați d'a nóstră crâncenă putere,
Iată că se plécă, bărbăția pierе.
Dar atunci începe crudă măcelare.
Furia scăpată urlă cu turbare;
Caii calcă 'n sânge până la copiți,
Calcă și sfăramă, morții și răniți.

Strigăte trufașe, celui ce învinge,
Se confund cu plânsul celui ce se stinge,
Ast-fel cum banchanta, l'al plăcerei loc,

Vine despletită, și cu ochi 'n foc,
Și cu voluptate și nesăturată,
De plăceri sëlbatice, și de vin se 'mbată.
Secheli s'abate: ȕilele-î se curmă;
Patru mii de nobii în mormînt îl urmă.

GROZEA VORNICUL

Har prin lungul apei, prin dumbrăvi, s'arată,
Pasă pe tăcute o măréță-armată:
Armia lui Rareș, Domnul lăudat.
Luna p'a lor cale rađe-a seménat.
Ungurii cu spaímă somnul dulce lasă
Și la datorie fie-care pasă...
La lumina stelei, cei armați s'opresc...
Din ambele taberi, braviî se privesc.

Lupta 'ncepe crudă; buciumele sună;
Caii lor nechéză, văile răsună.
Đorile se scaldă p'azurul ceresc,
Pe armele roșii de sânge-omenesc.
Dar lumina spune cetelor maghiare
Că numai prin fugă pot afla scăpare.

Zapolia aude cu plăcere vie...
La Moldavii noştri, pasă 'n bucurie.
Chiamă căpitanul care-a comandat;
Tinde mâna dreaptă şi l'a sărutat.
Apoi dă lui arme rari şi preţioase;
Aur îi oferă şi săgeţi frumoşe.
Grozea, căpitanul, armele-a primit:
— «Iaū eū arcu-acela la luptaşi dorit.
Dar auru-ţi, Dómne, nu mi se cuvine.
Domnul Petru Rareş m'a trimis pe mine
Să sfăram vrăjmaşii într'acest resbel
Numai pentru stima care-ţi pórtă el.

MIHAIU ȘI CALAUL

Este ora ceea când un fluturel
Scutură de roă capu-î tinerel,
Și lăsându-și patul cel de florișóre
Pe o rađa dulce sbórá către sóre.

Dar Mihaiü Vitézul șéde 'ngenuchíat
Și 'și plécă capul spre a fi tăiat.
Lângă el se vede tînăra Domnița,
Tremurând de spaímă ca o porumbița;
Printre géna'î négră aí eî ochișori
Ard ca doué stele ce lucesce sub nori.

— De ce plângi? întrébă bravul cu mirare.
Eü mor pentru țéră și neatîrnare;
De aceea, dragă, să te veselesc
Și cu flori cosița să 'ți-o împletesci.

Cel ce pentru lege, pentru țără móre,
Iși privesce mórtea ca o sěrbătóre!»

— Plécă capul! strigă palidul călău,
Iar Mihaiū întórce spre el capul sěū.
Ferul se rădică... poporul șoptesce;
Vě uitați!... călăul se împletecesce;
Ferul sěū aruncă, cade fermecat
Sub căutătura mândrului bărbat.

Cine îi sfărămă lanțurile sale
Și cu fală 'l duce pe 'nflorita cale?
Fetele 'ncunună pěrul lor cu flori,
Tot Românul strigă de mai multe ori:
«Cel ce pentru lege, pentru țără móre,
Iși privesce mórtea ca o sěrbătóre!»

POPA STOÎCA

Pte o vale verde, sub stejari bêtrâni,
Trece Popa Stoica cu trei miî Români.
Luna plinã 'nalță discul ei pe munte.
Stoica stă la masă cu cei mai de frunte.
Acolo eroul, óspeții, béu vin;
Pentru a lor țeră ei pe rënd închin.
Un sol Turc ajunge, ș'ast-fel le vorbesce:
«Cu cincî-đeci miî ómenî, Pașa vă lovesce
Armele depuneți, primiți a vă da,
Căci cu caii numai vë vor sfărăma.
Padișahul viața voă dăruesce.»
Inșă Popa Stoica ast-fel îi vorbesce:
«Fii României nu daũ arma lor
«Fără să se bată. Ei cu dînsa mor.»
Đice, sună 'n cornu'î. Cei trei miî s'adună.
Ei se bat în nópte la rađe de lună.
Când pe ceru-î negru điorile resfir
Cómele de aur și de trandafir,

Caii peste câmpuri de Turci învelite,
Înotaū în sânge până la copite.
Popa Stoica luptă; mor bravii Români,
Însă ca vitejii cu-armele în mâini.
Pașa ȃice Popei: «Vino tu la mine,
Armele depune; un vitéz ca tine
E pécac să móră.» Popa cu arma 'n mâni
Móre, cum muriră cei trei mii Români.

MIHAIU ȘI UCIGATORUL

In cetatea Clujul, într'un vechiū palat,
Stă Michaiū Vitézul rege coronat.
Unguriū, Romāniū, Sașiū, i se 'nchină:
Dacia revarsă vechia sa lumină.
Dar atunci s'aduce capul lui Andrei*)
Ce fugind din luptă fu ucis d'ai săi.
Ucigașul pare; crima îl mândresce.
Lauda mulțimei încă o măresce.
Capul se espune. Domnul gânditor,
Cu aceste vorbe varsă al său dor:
«Crima când se face chiar spre-al nostru bine,
«Ea rămâne crimă, merită asprime.
«Cela ce o iartă este vinovat,
«Pe cât cel ce-o face este degradat.
«Cela ce în umbră pe vrājmașū omóră,
«Dumneđeū și omul insultând, cobóră.

---

*) Cardinalul Andrei Batori.

«Piară ucigașul! voi înmormîntați
«Pe acest om mare și onore 'i dați!»

Ucigașul pîere. Și cu pompă mare
Batori primesce sânta mormîntare.

MIHAIU SCĂPÂND STINDARDUL

Nóptea se 'ntinde și din céna sa
Argintóse lacrimi peste florí vërsa.
Dar, setos de lupte, în văi depărtate,
Un eroú în nópte încă se măi bate.
Singur el se luptă în acele văi,
Unde mâna morței a culcat pe-aí sėi.
Dar sub mii de brațe trebuie să cađă:
Trece printre Ungurí, fără ca să-l vađă;
Și stindardul țerei el înfășurând
Către sîn îl strânge, înapoi cătând.
Și 'n umbra noței armăsarú-í sbóră
Ca o 'nchipuire albă și uşóră.
Spre o apă lată calul s'a 'ndreptat;
De Maghíarí resboínici fuge 'nconjurat.
Luna după délurí, mergând să se culce,
Í arată calea și-í suride dulce.

Cei ce îl preurmă se opresc pe maluri;
Dar Mihaiu cu calul se aruncă 'n valuri,
Și, de ceea parte singur ajungând,
El îmbrățișeză calu-î spumegând.

Apoi scôte friul încă alb de spume,
Și îi ȝice: «Liber mergi de-acum în lume!»

CEA DE PE URMĂ NÓPTE

A LUÎ MIHAIU CEL MARE

Ca un glob de aur luna strălucia
Și pe-o vale verde oștile dormia;
Dar pe-un vîrf de munte stă Mihaiu la masă
Și pe dalba'i mână fruntea lui se lasă;
Stă în capul mesei între căpitani,
Și rechiamnă dulce tinerii săi ani.
Viața nóstră trece ca suava rouă
Când speranța dulce ne surîde nouă.
Ast-fel astă dată viața lor cura;
Cugetele triste nu-î mai turbura.
Luna varsă rațe dulci și argintóse:
Austrul le suflă cómele pletóse;
Căpitaniî tórnă prin pahare vin,
Și 'n sănătatea lui Mihaiu închin.

Dar Mihaiu se scólă și le mulțumesc
Și, luând paharul, ast-fel le vorbesce :

— «Nu vë urez viața, căpitanii mei!
Din potrivă, mörte: étă ce vë cei!
Ce e viața nóstră în sclavie óre?
Nópte fără stele, ȃiuă fără sóre.
Cei ce rabdă jugul ș'a trăi mai vor,
Merită să-l póрте spre rușinea lor!
Sufletul lor nu e mai presus de ferul
Ce le 'ncinge brațul, iaú de martur cerul!
Dar Románul nu va câmpuri fără flori,
ȃile lungi și triste fără sərbători.
Ast-fel e vulturul ce pe piscuri sbórá:
Aripele taie-í cá ar vrea să móră!
Ast-fel e Románul, și Román sunt eú;
Și sub jugul barbar nu plec capul meú.»

N O T A

Cea din urmă nópte a lui Mihaiú.

D. Aman, un june pictor ce dá cele mai frumoșe speranțe, a făcut un tabloú din acéstă legendă. Ea este scrisă în 1846 la Paris.

Mihaiú Vitézul, favoritul Románilor din Valachia, fuse eroul

ce poetul Dim. Bolintinénu cântă mai cu simpatie Când autorul acestor legende deveni ministru al cultelor, ceru de la Adunare un credit ca să se aducă capul lui Mihaiu Vitézul de la mânăstirea Délul la Bucuresci, unde să i se facă un monument. Camera trecută votă de urgență cu aplaude. Vedem însă cu destulă durere, că următorii d-lui Bolintinénu la acel minister nu aũ esecutat acel vot național! Se temură ei să nu supere susceptibilitățile inamicilor mării trecute a Românilor? O săracă, săracă Țeră Românescă! tu ești destinată a nu pute trăi de cât de viața trecutului prin suvenirire!

MÓRTEA LUÎ MIHAIU VITÉZUL

LUI C. NEGRI.

Pe câmpia Tordei, pe un verde plaiu,
În Tabără oștirea marelui Mihaiu,
Acolo în cortu-î Domnul se gândesce:
Fericirea țerei inima'î răpesce.
Are-o presimțire ce l'a turburat;
Și pe mâna'î mândră capul a plecat.
În deșert speranța inima'î resfață,
Lacrămile udă gânditorea'î față.
Înaintea celor ce îl ocolea,
Cu o mantă d'aur el se ascundea.
Către căpitanii ce îl înconjoră:
— Dragii mei! ertați'mi astă lacrămioră!
E o slăbiciune de care roșesc
Toți câți aū un suflet tare, bărbătesc;
Însă sunt minute când natura cere
De la cel mai tare partea'î de durere...

Astă-đi pociũ sã numër mai la nouë ani
De când noi ne batem cu atãți dușmani.
Este adevërul... am fãcut, în lume,
Némului acesta cel mai mare nume:
Însã, ce'i mãrirea, fãrã de folos?
Ceea ce'i în nópte focul mincinos!
Singurã mãrirea nu'i destulãtóre:
Nu voiũ foc de stele, ci voiũ foc de sóre.
Cãte miĩ de inimĩ mórtea n'a 'nghețat?
Și 'n cãte case dorul n'a intrat?
Țëra este 'n lacrãmi și se pustiesce;
Flórea tinerimeĩ câmpul învëlesce!
Și 'n rađa slavii unde strãlucim,
Vëđ pe nesimțite noi ne mistuim,
Astă-đi lupta nóstrã ori-ce luptã curmã;
Ea va fi lovirea cea mai de pe urmã...
Astă-đi este timpul ca sã isprãvim:
Saũ Romãni ne perdem, saũ Romãni trãim!»

Ast-fel le vorbesce... dar doi solĩ sosirã,
Doi trimiși ai Basteĩ... capiĩ toți eșirã.

—Basta vë trimite? spuneți ce dorește!
Basta, iarã Basta !... nu mai isprãvesce!»

— Ce dorește? ȃice unul din calăi,
Basta poruncesce la vasalii săi!»
— Să pornesci îndată banda ta în țară!
Îi răspunse cel-alt cu o vorb'amară.
— Mergeți, ȃise Domnul, l'al voștru stăpân!
Spuneți'i că nu e încă un Român:
Care să dea arma pân'a nu se bate!...
De-î bărbat, aicea vie a combate!»
— Este timp! șoptesce un ucigător.
Cel-alt trage iute paloșul ușor.
Și c'o lovitură repede și tare,
Il împlântă 'n sînul eroului mare.
Căpitaniî iute sar și'l înconjor.
Dar Mihaiu le ȃice: «Frașilor eũ mor..
Spuneți Dómnei mele să nu se mâhnescă
Și 'n iubirea țerei fiî mei să'i crească:
Când vor fi în vîrstă să le spue ea
Că nu voiũ resbună pentru mórtea mea;
Numai pentru țera și neatîrnare
Sînul lor să simțā sânta resbunare!
Iară voi tovarășî, mie imî jurați
Nici odată mâna cu străin să dați!»

La aceste vorbe cade 'ntr'al sãu sãnge;
Tót'a lui oștire cu durere 'l plãnge.

Apele pe cale staū și se opresc ;
Paserile 'n aer triste ciripesc.
Mórtea cu-a ei mână fața lui atinge ;
Inima'i înghiață, vorba i se stinge ;
Iar viața'i mândră sbóră către nori,
Ca mirosul dulce unei stinse flori.

— 88 —

MUMA LUÎ MIHAIU

Țângă Olt, la Mănăstire,
Vine un ostaș din plaiu
Și întreabă cu grăbire:
— «Unde-e muma lui Mihaiu?»
Teodora se 'nchină;
Rogă pentru fiul său.
— «Maică schimnică, suspină,
Nu mai este fiul tău!
Ce nu aș putut repune
Patru-zeci de lupte mari,
Aș repus, vai! îți voiu spune
Două săbii de tâlhari!
— Sub a morții grea lovire
El, cădând, s'a apêrat?
— Prins în lance, cu mărire,
Scumpa viață el și-a dat.
— Adevăr tu spui... el este,
Fiul meu cel prea iubit...

Dar poți tu a-mi face veste
Pe Români de i-aũ unit?
— N'a putut el să-i unescă
Singur nefind uniți;
Toți voesc ca să domnescă,
Și-așteptând toți sunt robiți!
— Scirea ta e trisă fôrte,
Nu că fiũ-meũ a murit;
Dar că chiar prin a lui môrte
Pe Români n'a desrobit.»
Ast-fel ȃdice Dómna mare
Și 'n chilie s'a închis,
Până ce de întristare
Ochiĩ 'n lacrimi i s'a 'nchis.

PREDA BUZESCU

Trece trei zile lupta n'a mai încetat,
Și Tătarul pare c'a înaintat.
Dar Buzescu Preda vede cu durere
Flórea României ce pe vale pere.
Trece 'nainte pe un cal în joc,
Ce vërsa din ochi-î flacäre de foc.
Strigă cu tărie cetelor sdrobite
Ce la glasu-î mândru se întorc uimite.
Iată că nepotul Hanului tatar
Trece pe-un sëlbatec, ager armăsar:
Unde se arată pe 'ntinsa vale,
Prin oștirea nóstră își deschide cale.

Iar Buzescu Preda, cum îl întilni,
Îi eși 'nainte, și ast-fel îi vorbi:
— «Dacă nu 'ți-e frică, ș'aî credință 'n tine,
O, Tătare! vino să te bați cu mine!»

Ei descălecară atunci amîndoi,
Și se iaă la luptă ca doi junî eroi.
Ochii tuturoră cată cu mirare
La Buzescu Preda și tătărul mare.
Ei se bat la rađa stelei cei de foc;
Flacările-î albe pe-a lor zale joc.
Vîntul răcoresce fruntea lor udată,
Și mânia dulce sufletul le 'mbată.
Ei se bat în spade—spadele se frîng;
Și se iaă la brațe—se smucesc, se strîng;
Când tătărul scóte o secure mică
Și lovind pe Preda, pavěza îi strică;
Dar el cu măciuca ast-fel îl lovi,
În cât de odată căđu și muri.

Iar după acésta, óstea românescă
Plécă și învinge horda tătărăscă.

RADU DE LA AFUMAȚI

---

§ Sta în tronu'i Domnul mare
Radu de la Afumați.
Lângă dînsul Dómnă pare
Dulce cu ochii plecați.

Astfel lângă bradul verde
Ce se 'nalță către nori,
Dulce-apare și se perde
Edera cu dalbe flori.

Solul turc așa vorbește:
«Dacă armele depui,
«Viața vi se dăruiește.
«Spune dacă te supui.»

Dómna ȃice cu mândrie:
«Domniî țereî, mari Români,
Nu plec fruntea în robie;
Mor cu armele în mâni.»

Căpitaniî strig' înt'una:
«Țéra facă-se mormînt,
Dar să fie tot-d'a-una
Al Românilor pămînt!»

Domnul ȃice cu măria
Domnilor din timp sublim:
«Tronul cere datoria
Pentru țéră să murim!

Turcul țéra ne robesce:
El miî cete-a ridicat.
Pe un pașă Domn numesce,
Crucea țereî-a resturnat.

«Bulevard umanității
Fuse ast român popor:
Sabia creștinătăței
Aȃi o frânge sub picior.

«Țera facă-se țerănă!
Dar sub jug să n'o lăsăm!
Să murim cu arma 'n mână!
Nobil mórtea să 'nfruntăm.»

Ast-fel ȝice și pe gânduri
Plécă: pe vrăjmași distrug.
Bate Turcii 'n douē rînduri,
Scapă țera sa de jug.

BARNOSKI DOMNUL

săracă țară! Turcii cei mai rei
Judecă și-omóră Domnii mari ai tîi!
Incă ađi Barnoski Domn cu nume mare,
La serai purcede între Turci călare!
Sala e întinsă; sfatul numeros,
Chiar Sultanu-ascultă prin cafas umbros.
— «Iată omul! ăice satrazanul mare.
Toți privesc la dînsul prinși de admirare.
— «E 'nțeles cu Leșii țara să predea,
Astă carte spune în potriva sea.
— «Cer să se ucigă el și toți ai sîi!
A mai ăis vizirul marilor călăi.»
Dar Mufti răspunde: «Capul daca pere,
Glótele reintră 'n a lor tăcere.
— «Móră! strigă pașii — este osândit!»

— Voi mă dați la mórte. Domnul a vorbit.

Voiu muri cu fală cum Românul móre
Pentru țara sântă! nu-s Român eü óre?
Nu voiü să mă apër, căci nu voiü să dau
Turcilor în țară drepturi ce ei n'aü.
Dreptul vë lipsește... patria română
N'a învins'o nimeni cu armele 'n mână:
Ea plătesce vouë să o apërați;
Nu ca să o spargeți, nu să-o 'ngenuchiați.
Mândri de puterea cea materială,
Peste țară drepturi vë luați cu fală.
Dar acea putere fără de cuvînt
E ca vasul mândru părăsit la vînt.
Dumnezeü răpescе sânta cugetare
Popolilor barbari supuși la pierdare.»

Móрте!... strigă Pașii. Domnul jos pe piață
Cu virtute rară perde a lui viață.
Dar când cade capul, calul seü ce-l port,
Nechéză, tresare, apoi cade mort.
Turcii se 'nspăimântă. Ei 'și-aduc aminte
Ale lui Barnoski agere cuvinte.

OGOGENII

I.

Domnul șede 'n sala cea de sĕrbătore,
Iar alături pare Dómna-î gânditoare.
Cum mai multe magici și suave flori,
In buchet se 'ngână cu-ale lor colori,
Ast-fel sunt îu fața-î, dulcea tinerețe,
Maiestate, grații, rară frumusețe!
Peste pĕru-î pórtă regala cunună:
Din cunună cade cóma sa cea brună,
Rîurând pe sînu-î ca doă-aripiori
Ce un corb destinde iarna pe ninsori.
Solî trimiși de Pórtă daŭ al lor firman...
Iată cum îi scrie marele Sultan:
— «Pentru că e datul, cei ce-mî servă mie
Țĕrile-mî supuse, trei ani să le ție.
Prin trimișii noștrii te-am însciințat
Să depui puterea care țî-a fost dat!»

Mateiū se 'ndréptă către toți și spune:
— «Ne vom bate ore, saū ne vom supune?»

— Sabia străină, toți aū cuvîntat,
Să nu taie 'n țeră nici un cap plecat!
Și d'a fi să cađă țera în robie,
Incă să ne facem sânta datorie!
Căci mai dulce-e nouă liberi să perim,
De cât cu rușine robī să viețuim!»
Strigă și toți jură cu-armele să pără
Pe câmpia luptei, pentru sânta țeră.

II.

Câmpul Ogogenii luce despre ڑori,
Nu de turme grase, nici de dalbe flori,
Ci de multe corturi. Tabăra-i tăcută.
Vasile-al Moldovei pe străini ajută!
Ura care pörtă Domnului creștin,
Pune 'n mână-i arme lângă cel străin,
Și îi ڑice:— «Du-te! sparge cu turbare
Orī-ce simpatie sângele tēu are!
Numai să astîmperi al tronului dor,
Sclav al vanităței, miser muritor!»

Mateiū Domnul vine cu cetele sale,
Sfăramă străinii răspândiți pe vale... —
Domnul de Moldova scapă rușinat
Și de conștiință dureros mușcat.

STRAINDL

BALADE

Illy, mine, l'air
Blanc i, d'air
Ca-pist d'air
De-pist d'air
N'air d'air

STRĂINUL

Pâng' un riuleț
Brîu de câmpuleț,
Brîuleț d'argint
Ce cură mugind;
Tristul călător
Se opresce 'n dor,
Și acolo plânge
Cu lacrimi de sânge,
Plânge fără sémă
Și pe mórte chémă.

Iată, märe, iată!
Mórtea i s'arată
Cu perii sburliți,
De lacrimi stropiți,
De șerpî împlețiți;
Naltă și uscată,

De bóle urmată,
Bóle furióse,
Bóle gălbegióse,
Din aripă plesnind,
Ca esme rânjind.

«Iată-mă am venit,
Voinicel iubit !
Puținței în lume
Chémă al meu nume;
Care-î dorul tǎu
Atâta de rǎu?
— Mórte! sunt străin;
Curmă al meu chin!
— Scii cine sunt eú,
Voinicelul meu ?
Al meu sǎrutat
Este înghețat,
Vorba-mi fiorósă,
Mána-mi sângerósă...
Cine a intrat
Intr'al meu palat,
Nu a mai eșit,
Nu a mai simțit,
A purure-a stat
Mut și nemișcat.

— Cine a intrat
Intr'al tēu palat
Nu a mai eşit,
Nu a mai simţit;
A purure-a stat
Mut şi nemişcat;
Dar nu eşti mai rea
De cât viéţa mea!
Nici o bucurie
Nu-mi mai rîde mie.
— Ah! de este-aşa
Vin, inima mea!
Sărbătore-aşteptă;
Morţii se deşteptă.
Iat'o cade, nea!
Vin, inima mea!»

Astfel ei vorbesc,
Bólele răcnesc,
Saltă se 'nvirtesc
Din aripī bătënd,
Imprejur săltând,
Asupră-I sărind
Ca esme rânjind.

CAPUL AVARILOR

Prin văile Carpaților
Misterici neguróse,
Trecea capul Cazacilor
Cu garde numeróse.

Zăresce lâng' o peșteră
Dărămături romane,
Un templu de-albă marmură
Al Junei daciane:

Iar luna, suflet umbrelor,
Pe-o négră stâncă-apare
Și varsă foc pe fețele
Columnelor bizare.

În vestibulul templului
Se vîd mai multe stane,
Cu chipul guvernurilor
Aî Daciei Traiane,

Dar turma călătorilor
Vedîndu-le, hulesce ;
Şi capul lor, cu furie,
Descalecă, vorbesce :

«Cât mî-or lovi vederile
Aceste chipurî mute,
Nu pot să 'mpac eû inima-mî
Cu visele-mî plăcutel!»

El Ńice, trage paloşul,
Spre chipurî apoi trece,
Lovesce-o stană repede
Pe sinul ei cel rece.

Atuncî în aer stelele
Cu nori apoşi se 'ngîănă,
Iar stana 'nalţă repede
Pe dînsul recea-i mînă.

Se mișcă tóte stanele,
Pășesc spăimântátóre,
Și 'n nópte, calcă, sfarămă,
Barbarii sub picíóre.

UMBRA RESBUNĂTÓRE

«**F**rate-meu spre tronu-mi cată,
Ómenii m'aú credințat...
Capul seú dar să se-abată
Astă nópte la palat!»

Ast-fel Domnul își đicea
Și pe cer o stea pălea.

Iată fratele cel june.
«Dulce frate, de te chem,
Sunt coprins de-amărăciune...
Umpleți cupele să bem!

Viața-i plină de 'ntristare.
Fericirea pe pămînt

Trece ca și-o sărutare,
Ca și-o flóre pe mormînt!

Fratele mai mic ȕicea :
«Dómnne ține cupa mea!»

Fratele cel mic murise
De venin omorîtor ;
Dar din ora ce perise
Domnul suferé greú dor.

Somnul ochii nu-î atinge,
Visele plăceri nu-î port,
De cum sórele se stinge,
Vede fratele lui mort.

Mána fantasmei ce plânge,
Ii arată când și când
Hîrcă plină cu-al lui sânge,
Cu-al seú sânge fumegând :

Și-î vorbesce: «Dómne bea,
Sângele și viața mea!»

Domnul caută scăpare
În ospățuri și 'n orgii,
În noui crime și turbare,
În turbate bătălii;

Dar în lupte-omoritóre
Bravi-alături tot s'abat;
Nu mai el stă pe picitóre,
In cadavere 'ngropat;

Și 'n orgiile turbate,
Când meseniî vérsă vin,
Umbra junelui său frate
Pare printre cei ce 'nchin,

Și-î mai đice: «Dómne, bea,
Sângele și viața mea!»

Iar pe patu-î de zăcere,
Unde capul și-a turnat,
Vede-a fratelui părere
Ce-ocolește tristul pat,

Și-î vorbesce: «Dómnne, bea,
Sângele și viața mea!»

NOTA

Umbra resbunătóre.

Acéstă poesie pare a se raporta maî mult la un imperator de la Byzanț de cât la un Domn român.

MIHNEA ȘI BABA

DUPĂ O TRADIȚIUNE

I.

Când lampa se stinge la negrul mormînt
Atinsă de aripă, suflată de vînt, —
Când buha se plînge prin triste suspine —
Când reii fac planuri cum aș a reține
În barbare lanțuri poporul gemînd, —
Când demoni și spaime pe munți se adună
De urlă la stele, la nori și la lună,
Într'una din peșteri, în munte rîpos,
Un om óre-care intră curagios

II.

În peștera Carpaților
O óră și mai bine
Veți templul Pacinaților
Ce cade în ruine

Aci se fac misterele
De babe blestemate,
Ce scot la morți arterele
Și hîrcele uscate

Aci se ferb și ósele
În vase aurite,
Aci s'adun Frumósele,
Când nu mai sunt dorite.

O flacără misterică
Dă palidă lumină;
Iar stîlpîi în biserică
Păreau că se 'nclină.

Și liliicii noptilor
Ce aũ aicea locul,
Ascunși în hîrca morților,
Umblaũ să stingă focul.

O babă ce orórele
Uscaseră în lume
Tot rescolea vulvórele,
Șoptind încet un nume.

III.

S'aude un sgomot de pași de aprópe,
Cum calcă strigoii, când va să desgrópe
O ténără fată. . . — Colo . . . ascultați!

Să fie Satana cu ochii de focuri ?

«Hei! cine să calce în negrele-mi locuri,
Se 'ntrebă bătrâna . . . aici nechemați ? . . .»

Ea ȕice, și 'n umbră un om se arată
Cu ochii de sânge cu fruntea uscată,
Teribil ca locul în care intra.

«Bêtrână, el ȕise, îți fă datoria!

Și vorba-î cum geme în zid vijelia
Din colțuri în colțuri grozav resuna.

Bêtrâna.

«Ascultă-mê Dómne! aveam în oștime
Un fiú óre-care vestit în mulțime
Prin luptele sale; era fiul meú:
Plăcut ca seninul, frumos ca o flóre,
Și pentru acésta mai stam eú sub sóre;
Era pentru mine al meú Dumneȕeú,
Și pentru acésta m'am dat în perȕare:
Să-l fac între ómenii ferice și mare,

Am dat al meu suflet la negru tartar.
Tu scii mai departe. Ce? gemi de turbare?
Vrei sângele mumei, tu vrei resbunare?
Lovesce! na sînul, tirane barbar!
Căci viața îmi este acum blestemată.
Oh! cum nu pot óre să sorb astă dată
Și dîlele tele și sângele tîu!
Dar nu pot, că fiiu-meu în ultima-î stare
Opri orî-ce mîna a da resbunare,
Tirane! veđi prada-ți, veđi cugetul seú.
Pe urmă c'o mîna uscată și arsă
Într'una din hîrce un sânge ea varsă,
Și dîndu-l lui Mihnea, îi đise: «să bei!
E sângele fiiu-meu, na! sórbe-l mai tare;
E cald și e tîner, cum vei tu, barbare!
Na, sórbe, saú eú sorb p'al tîu, de nu vrei.»

IV.

Toți morții din mormînturi,
Cu ghiarele 'ncleștate
Ca frunzele uscate
Ce sbor când suflă vînturi,
Spre Mihnea alerga;

Iar vîrcolacii serii
Ce chiar din lună pișcă,
Când frunțele se mișcă
În timpul primăverii,
Țipând, acum sbura.

Șoimanele ce umblă
Ca vijeliî turbate,
Colóse deșirate
Cu forma ca o turlă,
Din munți în văi călca.

V.

Un glas în mulțime teribil gemu
Și ceta infernă îndată tăcu.

VI.

Blestemul.

«Orî unde vei merge să calci, o tirane!
Să calci p'un cadaver și 'n visu-ți să-l veđi!
Să stringi tu în mână-ți tot mâini diafane,
Și orî ce ți-or spune tu tóte să cređi.

Să-ți arđă plămâni d'o sete adîncă,
Și apă, tirane, să nu poți să bei!
Să simți tot-d'auna asupra-ți o stîncă!
Să 'nclinî a ta frunte la cine nu vrei!
Să nu se cunoscă ce bine vei face!
Să plîngi! însă lacrămî să nu poți vărsa,
Și orî ce dorință, și orî ce-ți va place
Să nu poți, tirane, să nu poți gusta!
Să cređi că ești geniū, să ai ȓile multe.
Și toți ai tēi móră, iar tu să trăesci!
Și vorba ta nimeni să nu o asculte,
Nimic să-ți mai placă, nimic să doresci!»

VII.

Așa vorbi bētrâna
Și Mihnea tremură:
Iar naiba, ce fântâna
O sórbe într'o clipă
Și tot de sete țipă
La drépta lui sbură.

El are cap de taur
Și ghiare de strigoiu,
Și códă de balaur,
Și geme cu turbare

Când baba tristă pare;
Iar códa-î stă vulvoiū.

Iar nagodele urite,
Ca un mistreț la cap,
Cu lungi și strâmbe rite
Cu care de pe stâncă
Rîm marea cea adîncă
Și lumea nu le 'ncap;

Și șese legiône
De diavoli blestemați
Treceaū ca turbiliône
De flacări infernale,
Călări toți pe cavale,
Cu perii vulvoiați;

Și miî de miî de spaîme
Veniau din iad ridënd
Pe Mihnea să defaîme,
Căci ast-fel baba are
Mijloc de resbunare
Pe mort nesupărând.

VIII.

Mihnea încalecă, calul său tropotă;
Fuge ca vîntul;
Sună pădurile, fișie frunzele;
Geme pămîntul;
Fug legiunile, sbor cu cavalele,
Luna dispare;
Cerul se 'ntunecă, munții se clétină;
Mihnea tresare;
Fulgerul scânteie, tunetul bubue;
Calul său cade;
Demonii rîseră; o ce de hohote!
Mihnea jos sare.
Însă el repede iară 'ncalecă,
Fuge mai tare;
Fuge ca crivețul; sabia-î sfîrîe
În apărare.
Aripî fantastice simte pe umere;
Însă el fuge;
Pare că-l sfâșie gurî insetabile,
Haînele-î suges;
Baba p' o cavala iute ca fulgerul
Trece 'nainte
Slabă și palidă, pletele-î fâlfâie
Pe oșemînte;

Barba îi tremură, dinții se clétină,
Muge ca taur;
Geme ca tunetul, bate cavalele
Cu un balaur.

IX.

O, ce de hohote! riseră demonii;
Iadul tot rise!
Însă pe creștetul munților, dorile
Dilei venise.

